

SỞ GD&ĐT NINH BÌNH
TRƯỜNG THPT CHUYÊN
LƯƠNG VĂN TỤY
*****

ĐỀ THI ĐỀ XUẤT
KÌ THI CHỌN HỌC SINH GIỎI KHU VỰC
DUYÊN HẢI NĂM 2023
MÔN: NGỮ VĂN 11
Năm học: 2022-2023
Thời gian: 180 phút
(Đề thi gồm 02 câu trong 01 trang)

Câu 1 (8,0 điểm)

Viết 21 bài học cho thế kỉ XXI, nhà sử học người Irael, Yuval Noal Harari cho rằng: *Trong vài ngàn năm, các triết gia và nhà tiên tri đã thúc giục mọi người phải biết mình. Nhưng lời khuyên này chưa bao giờ cấp thiết như trong thế kỉ 21.*

(Theo 21 bài học cho thế kỉ XXI, Yuval Noah Harari, NXB Thế giới 2020, tr. 328-329)

Suy nghĩ của anh/chị về vấn đề trên.

Câu 2 (12,0 điểm)

Với tư cách là một nghệ sĩ, cái quan trọng nhất là nhà thơ phải tạo ra được quan niệm riêng về đời sống. Quan niệm ấy không hiện lên qua những lời thuyết lý khô khan mà phải hoá thân vào chữ nghĩa và hình tượng.

(Nguyễn Đăng Điệp, *Thơ Việt Nam hiện đại - Tiến trình và Hiện tượng*, trang 63, NXB Văn học, 2014)

Suy nghĩ của anh/chị về ý kiến trên. Bằng trải nghiệm văn học của mình, hãy làm sáng tỏ.

----- HẾT -----

CÂU	NỘI DUNG	ĐIỂM
1 (8,0 điểm)	<i>Yêu cầu về kĩ năng</i> Học sinh viết đúng kiểu bài nghị luận xã hội theo hướng mở. Biết vận dụng phối hợp các thao tác lập luận và các phương thức biểu đạt, huy động được dẫn chứng phong phú từ thực tế đời sống và trải nghiệm của bản thân để bài viết thuyết phục. Bố cục sáng rõ, lập luận chặt chẽ, sắc sảo. Hành văn lưu loát, trong sáng, chuẩn xác, có cảm xúc.	
	<i>Yêu cầu về kiến thức</i>	
	<i>a. Giới thiệu vấn đề nghị luận</i>	0,5
	<i>b. Giải quyết vấn đề nghị luận</i>	7,0
	* Giải thích	0,75
	- <i>Phải biết mình</i> : nhận thức, hiểu rõ về mình, tiến tới làm chủ, kiểm soát được bản thân.	0,25
	- <i>Cấp thiết</i> : có tầm quan trọng đặc biệt, có ý nghĩa sống còn đối với con người ở thế kỉ XXI.	0,25
	-> Vấn đề nghị luận: sự quan thiết phải ý thức rõ về bản thân của con người trong thế kỉ XXI.	0,25
	* Bàn luận kết hợp chứng minh	4,5
	- Hiểu mình và làm chủ được mình (tri ngã) là vấn đề cần thiết đối với con người từ xưa đến nay. Đó là bản chất, nhu cầu, khát vọng, năng lực của bản thân, mang lại nhiều ý nghĩa cho quá trình tồn tại và phát triển của con người. Vấn đề này luôn được nhân loại quan tâm, đặc biệt là các triết gia và các nhà tiên tri. - Trong bối cảnh thế kỉ XXI, hiểu mình và làm chủ mình càng cấp thiết hơn vì: + Thế kỉ XXI đặt ra nhiều vấn đề mới với nhân loại: là kỉ nguyên của văn minh hiện đại với tốc độ phát triển như vũ bão ở mọi	0,75

<p>lĩnh vực; mang lại nhiều tiện ích, nhưng cũng đặt ra nhiều quy cơ, thách thức, hậu quả nặng nề (cách mạng 4.0, công nghệ phát triển mạnh mẽ, thời đại bùng nổ thông tin, con người chạy theo lối sống tiêu dùng, coi trọng vật chất, dễ bị mua chuộc và dễ bị kích thích dẫn tới khó kiểm soát và tự chủ.)</p> <p>+ Con người ở thế kỉ XXI đã khám phá sâu sắc thế giới bên ngoài, nhưng chưa thực sự khám phá đầy đủ về con người mình, vì thế chúng ta gặp khó khăn trong việc hiểu và chế ngự chính mình.</p> <p>+ Biết mình để giữ được mình, làm chủ bản thân trong mọi hoàn cảnh của cuộc sống đầy biến động: tránh bị cám dỗ, sa đọa, đánh mất mình; làm chủ được mình trong bất cứ hoàn cảnh nào.</p> <p>+ Biết mình để chủ động kiến tạo tương lai, góp phần kiến tạo và phát triển thế giới tốt đẹp hơn theo đúng đòi hỏi của thời đại mới.</p> <p>+ Biết mình là cơ sở để hiểu người, để sống là chính mình trong khi kết nối với cộng đồng, để có cách cư xử đúng đắn, linh hoạt với mình, với mọi người, đem lại giá trị tốt đẹp cho cuộc sống trong bối cảnh xã hội phức tạp, không dễ gì phân biệt đúng – sai, tốt - xấu.</p> <p>+ Nếu không nhận thức được mình, không làm chủ được bản thân thì vô cùng nguy hiểm. Đó là tình trạng <i>vô minh</i> dẫn tới ngộ nhận về bản thân. Từ đó, con người có những suy nghĩ và hành động sai lầm, ngông cuồng hoặc rơi vào trạng thái yếu thế, không phát huy được tận độ năng lực của bản thân, không có cách cư xử đúng đắn với mình và với người, gây nên nhiều hậu quả nghiêm trọng. Sống chính là hành trình để mỗi người trả lời được sớm nhất câu hỏi: Ta là ai?</p> <p>-> Định vị được chính xác bản thân có ý nghĩa cấp thiết để con người được hạnh phúc và thành công.</p> <p>(Lưu ý: Trong quá trình bàn luận, người viết phải liên hệ với thực tế đời sống, và trải nghiệm của bản thân để đưa ra những dẫn chứng thuyết phục)</p>	<p>0,75</p> <p>1,0</p> <p>0,75</p> <p>0,75</p> <p>0,75</p>
* Bình luận, mở rộng, nâng cao	1,25
- Ý thức được tầm quan trọng của vấn đề: ý kiến có ý nghĩa	0,25

	<p>cảnh báo, có tính thời sự, vì sự tiến bộ văn minh chung của nhân loại và thắm nhuần, kiểm chứng trong cuộc sống thực tế của mỗi cá nhân.</p> <p>- Có ý thức và hành động đầy đủ: con người cá nhân và tập thể luôn biết nhận thức lại và có ý thức kiểm soát bản thân. Tuy nhiên, biết mình không chỉ là vấn đề của nhận thức, mà cần thể hiện qua hành động, lối sống, trong các mối quan hệ, ứng xử với người khác và rất cần phương pháp đúng đắn.</p> <p>- Phê phán những người sống thờ ơ, hời hợt, không hiểu được chính mình, dẫn đến thái độ tự ti, hay tự cao, tự đại một cách thái quá đều trở nên bi hài và đáng thương.</p> <p>- Liên hệ bản thân, rút ra bài học nhận thức và hành động.</p>	<p>0,25</p> <p>0,25</p> <p>0,5</p>
	c. Kết thúc vấn đề nghị luận	0,5
2 (12,0 điểm)	1. Yêu cầu về kĩ năng	
	- Làm đúng kiểu bài nghị luận về một vấn đề lí luận văn học, sử dụng kết hợp nhuần nhuyễn các thao tác lập luận và cảm thụ văn chương để làm sáng tỏ vấn đề.	
	- Đánh giá cao những bài biết lập ý sáng rõ, mạch lạc; lập luận thuyết phục; hành văn lưu loát, trong sáng, có cảm xúc.	
	2. Yêu cầu về kiến thức	
	Bài làm cần đạt được những nội dung cơ bản sau:	
	a. Giới thiệu vấn đề	0,5
	b. Giải quyết vấn đề	11,0
* Giải thích	1,5	
	- <i>Quan niệm riêng về đời sống</i> : là những nhận thức, khám phá, cảm thụ, phát hiện các vấn đề của đời sống xã hội theo một cách riêng. Đó cũng chính là cái nhìn nghệ thuật độc đáo, có tính thắm mỹ về đời sống của người nghệ sĩ.	0,5
	- <i>Quan niệm ấy hóa thân vào chữ nghĩa và hình tượng</i> : cách nhìn riêng về đời sống được nhà thơ kí thác qua hệ thống ngôn từ và các biện pháp nghệ thuật; qua những hình tượng, biểu tượng nghệ thuật, tạo nên giá trị thắm mỹ cho tác phẩm, thể hiện chiều sâu phong phú của tâm hồn nghệ sĩ.	0,5
	-> Vấn đề cần nghị luận: Ý kiến của nhà phê bình Nguyễn Đăng Điệp đã nhấn mạnh cách nhìn riêng, cách khám phá, phát hiện	

	của người nghệ sĩ trong hành trình sáng tạo nghệ thuật. Trong hành trình ấy, quan niệm riêng về đời sống đã hóa thân vào chữ nghĩa và hình tượng.	
	* Bàn luận	3,0

	<p>Quan niệm riêng về đời sống là yêu cầu quan trọng nhất với nhà thơ nói riêng và sáng tạo nghệ thuật nói chung</p> <p>- Quan niệm riêng về đời sống là nguyên tắc cốt lõi thế giới và con người, thể hiện góc nhìn riêng, thể hiện cách cảm, sự phân tích, lý giải của tác giả về những đối tượng nghệ thuật. Quan niệm ấy thể hiện chiều sâu tư tưởng, sự nhạy cảm, khả năng nắm bắt những vấn đề của đời sống và tình cảm của người nghệ sĩ với con người, với cuộc đời.</p> <p>- Có cách khám phá, phát hiện riêng về cuộc sống, nhà thơ đã đạt đến chiều sâu nhất định trong nhận thức, từ đó tạo nên chiều sâu triết lí cho tác phẩm. Khi đó, tác phẩm vừa là sản phẩm của tâm văn hóa, tư tưởng, vừa mang dấu ấn sáng tạo của cá tính nhà thơ.</p> <p>- Quan niệm, cách nhìn mới mẻ về đời sống là yếu tố cốt tử tạo nên phong cách nghệ thuật của nhà văn – <i>Tấm huy chương vàng</i> mà mỗi nghệ sĩ đều khát khao vươn tới trong cuộc đời cầm bút.</p> <p>Quan niệm riêng của nhà thơ hóa thân vào chữ nghĩa và hình tượng</p> <p>- Mỗi nhà thơ, nhà văn lớn đều đồng thời là những nhà tư tưởng lớn, nhưng đó không phải là những tư tưởng <i>nằm thẳng đơ trên trang giấy</i>, hay được phát ngôn một cách ồn ào trong tác phẩm, mà đã được kí thác vào chữ nghĩa và hình tượng.</p> <p>- Quan niệm riêng của nhà thơ hóa thân vào chữ nghĩa:</p> <p>+ Ngôn ngữ là “yếu tố thứ nhất của văn học”. Văn học là nghệ thuật ngôn từ.</p> <p>+ Trong quá trình sáng tác, <i>lao động thơ trước hết là lao động chữ</i> bởi chính những con chữ, qua tài năng của nhà thơ sẽ cho người đọc hiểu chiều sâu và vang ngân của tình ý, giọng điệu cũng như tư tưởng nghệ thuật của tác giả.</p> <p>+ Chữ nghĩa trong thơ không thể là <i>những thuyết lý khô khan</i> không cảm xúc mà tập trung thể hiện tình cảm, rung cảm của người nghệ sĩ trước cuộc đời.</p> <p>+ <i>Chữ nghĩa</i> trong thơ chính là ngôn ngữ tư duy được tổ chức ở trình độ cao với sự chặt chẽ tinh tế đến độ hàm súc (qua hệ thống từ ngữ, các biện pháp tu từ, nhịp thơ, thanh điệu...)</p> <p>- Quan niệm riêng của nhà thơ hóa thân vào hình tượng:</p> <p>+ Hình tượng là phương tiện để nhà thơ phản ánh hiện thực, thể hiện sự hiểu biết, tình cảm của tác giả đối với đời sống và mang tính khám phá.</p> <p>+ Hình tượng thơ là nơi chứa đựng những quan niệm riêng về đời sống của nhà thơ. Đó có thể là cảnh, là con người, một sự vật, mang giá trị nghệ thuật và thẩm mỹ.</p> <p>Tóm lại: quan niệm riêng của nhà thơ về đời sống đã được</p>	<p>0,25</p> <p>0,5</p> <p>0,25</p> <p>0,25</p> <p>0,25</p> <p>0,25</p> <p>0,25</p> <p>0,25</p> <p>0,5</p> <p>0,25</p>
--	---	---

hóa thân vào chữ nghĩa và hình tượng. Hai yếu tố này gắn bó mật thiết trong quá trình sáng tạo, góp phần hình thành phong cách nhà thơ.

<p>* Chứng minh</p>	<p>5,0</p>
<p>- Đây là phần thỏa sức cho hs sáng tạo bằng trải nghiệm văn học của mình. Thí sinh biết lựa chọn những tác phẩm thơ, những đoạn trích thơ tiêu biểu (ở nhiều loại thể, không phân biệt thơ Việt Nam hay nước ngoài) để làm rõ yêu cầu của đề bài.</p> <p>- Yêu cầu:</p> <p>+ Bài viết có luận điểm rõ ràng, mạch lạc, không sa đà vào phân tích cả tác phẩm một cách máy móc, dàn trải, mà phải biết khái quát, phân tích có điểm, có diện, xoáy sâu, bám sát, định hướng vào vấn đề một cách chặt chẽ. Phân tích đúng đặc trưng thể loại, phong cách tác giả, thi pháp thời đại văn học.</p> <p>+ Phân tích định hướng làm sáng tỏ hai luận điểm:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Quan niệm riêng của tác giả hóa thân vào chữ nghĩa. • Quan niệm riêng của tác giả hóa thân vào hình tượng 	<p>2,5</p> <p>2,5</p>
<p>* Bình luận, mở rộng, nâng cao</p>	<p>1,5</p>
<p>- Đây là ý kiến đúng đắn, có chiều sâu của sự khái quát, đặt ra yêu cầu sống còn đối với người nghệ sĩ trong quá trình sáng tạo. Với nghệ sĩ, khi có cách nhìn riêng, quan niệm riêng về đời sống, bản thân tác giả được mở rộng tầm nhìn, từ đó tác phẩm sẽ độc đáo hơn, có chiều sâu triết lý hơn. Quan niệm riêng của tác giả có ý nghĩa to lớn trong việc tạo nên phong cách nghệ thuật, khẳng định vị trí của tác giả trong nền văn học.</p> <p>- Quan niệm riêng về đời sống của nhà văn chỉ có ý nghĩa khi mang giá trị chân – thiện – mỹ. Mọi sự <i>lệch chuẩn</i> chỉ được tôn vinh khi hòa quyện với tư tưởng nhân đạo, nhân văn cao cả.</p> <p>- Yêu cầu với tác giả và độc giả:</p> <p>+ Muốn có được quan niệm riêng về đời sống, nhà thơ phải có vốn văn hóa, có quá trình trải nghiệm, sự phong phú tinh tế trong tâm hồn, tình cảm...</p> <p>+ Độc giả phải có sự sâu sắc, tinh tế trong cảm nhận để phát hiện ra diện mạo riêng của mỗi nghệ sĩ thể hiện trong tác phẩm.</p>	<p>0,5</p> <p>0,5</p> <p>0,25</p> <p>0,25</p>
<p>* Kết thúc vấn đề</p>	<p>0,5</p>

Lưu ý. Giám khảo linh hoạt vận dụng biểu điểm, có thể thưởng điểm cho những bài viết có sáng tạo khi tổng điểm toàn bài chưa đạt tối đa. Điểm toàn bài cho đến 0,25./.

----- HẾT -----

Giáo viên ra đề

Vũ Thị Yến
Số điện thoại: 0389445274

